

בלבבי • ל"ג בעומר

” תרבות רעה בתוך ביתו

דברי הגמרא בברכות בדף ז' ע"ב: "וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב."

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

718.521.5231 USA | ישראל 073.295.1245

- ב. 'תרבות' - ביחס לאב ובנו בדווקא.....
- ב. 'תרבות' - מדרגת "דרך-ארץ".....
- ג. שורש ה'תרבות רעה' בנחש שהוא "לאו בר תרבות".....
- ד. ה'תרבות רעה בתוך ביתנו של אדם" שמתגלה אצל האדם הראשון בקין והבל.....
- ד. ה'תרבות רעה' של ישמעאל ועשיו.....
- ה. כח ה'תרבות רעה' של שמיעה דקלקול שנתקן ע"י רבי 'שמעון' בר יוחאי.....
- ו. רשב"י ור"א בנו במערה - ה'תרבות דתיקון' של אב ובנו.....
- ו. ה'תרבות טובה' של המערה - בירור ה'תרבות רעה' דרומי שהיא סיבת בריחתם למערה.....
- ז. החרוב ומעין שנברא להם - תיקון ה"בזעת אפך ותאכל לחם".....
- ז. בריאת המעין - תיקון דרשב"י שאי"צ להפסיק לתפילה.....
- ח. מדרגת שמיעה דרבי 'שמעון' בבחינת "דברתי אני עם ליבי" שלמעלה משמיעה של תפילה.....
- ט. ההקבלה בין תרבות רעה דאבשלום לתרבות רעה דעשיו.....
- י. מערת רשב"י - בבחינת מערת המכפלה.....
- יא. בקשת דוד לצידוף הראש והגוף דאבשלום - תיקון הראש של עשיו שנקבר במערה.....
- יא. תיקון דאבשלום ב"אותו נזיר שבא מן הדרום".....
- יב. שערות הראש - דין ושערות ה'דיקנא' - רחמים.....
- יג. אופן התיקון שבצידוף שערות הראש והזקן.....
- יג. עומק התיקון של צידוף ישמעאל ועשיו ביום מיתתו של אברהם אבינו.....
- יד. תיקון התרבות רעה דלוט שאצל דוד המלך.....
- טו. "תורה חדשה מאיתי תצא" - גילוי ה'תרבות' שהופכת לאור.....
- טז. תיקון ה'מלמדה תפלות' ע"י מדרגת תרבות - תורה - בת של משיח.....
- טז. מדרגת ה'בת' שבלידת משה רבינו ומדרגת 'בת' מלשון לן שבמתן תורה.....
- יז. שינה בלילה - "דרך ארץ" ובמדרגת התרבות דתיקון הלילה הופך לתורה.....
- יח. מדרגת תורה דא"י - "הנהג בהן מנהג ד"א" ומדרגת תורה של אוכלי המן במדבר.....
- יח. ה"ב חודש הנוספים שבמערה - גילוי ה'תורה חדשה' שמכח הצידוף למדרגת ה'בת'.....

דברי הגמרא בברכות בדף ז' ע"ב: "וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב".

נתבאר א"כ בדברי רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג, ואיפה התגלה 'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' – זה התגלה ביחס לדוד ואבשלום בנו, שע"ז נאמר 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו', וע"ז אומר רשב"י שיותר קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם מאשר מלחמת גוג ומגוג והראיה היא שבאבשלום בנו כתוב לשון של 'מה רבו צרי' ולגבי מלחמת גוג ומגוג לא נאמר הלשון של 'מה רבו צרי'.

'תרבות' – ביחס לאב ובנו בדווקא

נתבונן ונבין, המושג של תרבות רעה כבר נאמר פעם אחת בתורה ביחס לבני גד ובני ראובן כאשר הם מבקשים ממשה רבינו לקבל את חלקם בעבר הירדן [ולאחר מכן הצטרפו אליהם חצי שבט המנשה] מוכיח אותם משה רבינו ואומר: "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", ה"קמתם תחת אבותיהם" זהו היחס של אב ובנו כמו שנאמר כאן בדוד ואבשלום בנו, ובזה נאמר שם "תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", ואמנם לא נאמר לשון של 'תרבות רעה' אבל נאמר שמה לשון של 'תרבות אנשים חטאים', זה פעם אחת שנאמר בתורה לשון של תרבות.

תרבות נקרא תרבות כמו שאומר ה'אבן עזרא' מלשון הפסוק "על כל רב ביתו", מי שהוא בבחינת הרב השולט והמושל זוהי תרבות, הכח של מי שהוא רב בבחינת רב ותלמיד, זהו הכח הנקרא תרבות – כח החינוך שמונח בדבר.

'תרבות' – מדוגת "דרך-ארץ"

נעמיד את ההגדרה בעומק ולאט ולאט בסיעתא דשמיא להבין יותר את שרשי הדברים:

יש מדרגת תלמוד תורה שעיקרה הוא במה שנאמר "האב חייב ללמד את בנו תלמוד תורה", וכמו שאומרת הגמ' בקידושין "מי שחייב ללמד חייב ללמוד ומי שפטור מללמוד פטור מללמד" ולכן איש שחייב ללמוד חייב ללמד, ואשה שאינה חייבת ללמוד, אינה חייבת ללמד, וכמו שאומר הרמב"ם כידוע, שהמצוה של תלמוד תורה ביסודה הוא 'ללמוד וללמד'.

לעומת כך 'תרבות' הגדרתה היא בבחינת 'דרך ארץ קדמה לתורה' שזהו תרבות אבותיות תור – מלשון תורה – בת, כלומר שזה לא תורה של בן שזה עיקר מדרגת תלמוד תורה שנמצאת בזכר, אלא זוהי מדרגה של תורה בבחינת בת, תורה – בת, זוהי ההגדרה הנקראת תרבות.

ומצד היחס הזה זה נקרא 'דרך ארץ' שקדמה לתורה, וכדברי חז"ל כידוע שאלמלי ניתנה תורה היינו לומדים דרך ארץ מבעלי חיים, צניעות מחתול, זריזות מנמלה ועוד, ולפיכך יש גם כח של תרבות לא רק באדם, אלא יש כח של תרבות גם בבעלי חיים, ודוגמא לדבר זהו הסוגיא בבבא קמא במשנה בסוף פ"ק "הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס כולם מועדים מתחילתן" ושיטת רבי אלעזר שם [ודייקא רבי אלעזר בבחינת רבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחי שהוא בעל המימרא] שבשעה שהם בני תרבות אינם מועדים חוץ מן הנחש, והרי מתבאר ששייך שיהא מציאות של 'תרבות' בבעלי חיים שעוקר אותו מכח של מועד מתחילתו והופך אותו להיות תם.

וא"כ תפיסת התרבות היא איננה משתייכת רק לאדם שזה מדרגת החכמה - "אשר יצר את האדם בחכמה", מדרגת תלמוד תורה ש'אורייתא מחכמה נפקת' כלשון חז"ל, אלא כח התרבות שייך גם לנשים - לבת כמו שנתבאר, ובהרחבה יותר כיון שהוא לא תלוי בחכמה הוא שייך ממילא גם למי שהוא במדרגה פחותה יותר, למי שנמצא במדרגה יותר נמוכה שזהו בחיות הבעלי חיים, גם בהם שייך שיהיו בעלי תרבות.

וההגדרה המדוקדקת כמו שהוזכר, זהו כח של 'דרך ארץ' שקדמה לתורה ששייך ג"כ בבעלי חיים כדברי חז"ל שהוזכר, וכן במשנה באבות "הוי עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי" וכן ע"ז הדרך, כלומר שכח המידות הללו שהם ה'דרך ארץ' מתגלים ג"כ בבעלי חיים, וזהו גדר מציאות התרבות ששייך ג"כ במציאות של בעלי חיים שלשיטת רבי אלעזר זה הופך אותם ממועד לתם כמו שנתבאר.

שורש ה'תרבות רעה' בנחש שהוא "לאו בר תרבות"

שורשי הסוגיא: כפי שהוזכר מהמשנה בבבא קמא, האחד שאינו בר תרבות בוודאי לכולי עלמא זהו הנחש, שאף לשיטת רבי אלעזר שכולם בני תרבות חוץ מהנחש שאינו בר תרבות, כלומר על הנחש נאמר "והנחש היה ערום מכל חית השדה" וגדר מה שהוא היה ערום - הוא לא היה ערום רק ביחס למדרגת הדעת שזהו מדרגת התלמוד תורה אלא הוא היה ערום גם ביחס למדרגת תרבות, והתרבות שלו היתה 'תרבות רעה' ולכן לעולם אין לו אופן שהוא הופך להיות ממועד למציאות של תם, אם היה בו צד של טוב א"כ הוא היה הופך להיות ממועד לתם מכח הצד טוב שבו, אבל מכיון שתרבותו רעה הרי שאינו בן תרבות, כלומר, אין בו תרבות של טוב אלא כל היותו אינה אלא תרבות של רע כמו שהוזכר, ומצד כך שכח התרבות שמתגלה בנחש הוא תרבות של רע לכן הוא אינו בר תרבות, וזהו השורש שממנו נאמר יסוד הדין שלגבי נזיקין אינו בר תרבות.

ולפי"ז מה שנאמר 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' זהו בבחינת 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי', ו'ביתו זו אשתי', וא"כ מה שמתגלה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זהו משורש 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' כדברי חז"ל כידוע, שזהו 'ביתו של אדם' - אשתו, ומכח כך נתגלה ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שה'בתוך ביתו של אדם' זהו ה'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא', בתוכה הוא הטיל זוהמא, והזוהמא הנכנסת לתוכה היא הנקראת 'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שבמציאות הנוקבא דיליה חל כח של מציאות ה'תרבות רעה' כמו שהוזכר.

ומצד כך אומרים חז"ל וכמובא בדברי רש"י בפרשת בראשית (פ"ג פסוק ז') על הפסוק שנאמר בקללת אדם הראשון שאומר לו הקב"ה "ארורה האדמה בעבורך" אומר רש"י על אתר, מדוע ארורה האדמה בעבורך, משל לאדם שיצא לתרבות רעה שמקללים לא רק אותו אלא מקללים גם את אמו, את השדיים שמהם ינק הבן הזה שיצא לתרבות רעה, ולכן 'ארורה האדמה בעבורך' שכיון שהאדם נברא מהאדמה - "וייצר את האדם עפר מן האדמה" לכן כאשר יצא אדם הראשון לתרבות רעה, מכח התרבות רעה שהוא יצא לא רק הוא נתקלל אלא התקללה גם אמו בעבורו שזה האדמה.

והשורש של זה לפי מה שנתבאר, כי שורש התרבות רעה כל' הגמ' 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בבחינת 'מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי' וא"כ התרבות רעה נמצאת בתוך

מציאות האם הראשונה שהיא חוה, והשורש של זה באדם הראשון בשורשו שהיא האדמה שעליה נאמר "ארורה האדמה בעבורך", שמקללים את האם, את השדיים שמהם ינק.

ומ"מ התרבות רעה הראשונה שמתגלית בעולם היא באדם הראשון, והתרבות רעה הזו, היא תרבות רעה שחלה בחוה מכח 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא', והיא חלה באדם הראשון עצמו שהוא יצא לתרבות רעה כלשון חז"ל: "אתמול לדעתי היום לדעתו של נחש", זהו הנחש שהוא 'לאו בר תרבות' וא"כ אדם הראשון יצא לתרבות רעה מכח ה"היום לדעתו של נחש". זהו השורש של מציאות ה"תרבות רעה שבתוך ביתו של אדם".

ה"תרבות רעה בתוך ביתו של אדם" שמתגלה אצל האדם הראשון בקין והבל

אבל יתר על כן, היחס הנוסף של ה"בתוך ביתו של אדם" שזה ביחס לבנו, כדוגמת דוד ואבשלום, והעומק לפי מה שנתבאר לעיל, מדרגת **תרבות עניינה** שייך לנשים בבחינת **תור-בת** תורה של נשים, "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש **תורת אמך**", זה תרבות, ומכח ה**תור-בת** שנמצא אצל האם הוא שורש ההולדה שהיא מולידה את הבן, האשה עצמה שהיא בבחינת '**ביתו בת-י'** זהו ה**בת** שבתרבות, ומכחה נעשה מציאות הלידה שהיא מולידה את הבן, וביחס ל"בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא" אומרים חז"ל לחלק מן השיטות שמכח כך נולד קין שמאותה זוהמא הוא נולד, והוא היה ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שבשורש זה קאי על אדם הראשון.

שורש ה'תרבות רעה בתוך ביתו' זהו בעצם ה'בא נחש על חוה' ומצד כך ה'בתוך ביתו' - **ביתו** זו אשתו כמו שנתבאר שזה בחינת **בת-בית** וזהו ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' ומכח כך אדם הראשון עצמו יצא לתרבות רעה שלכן נתקללה אמו שזה בחינת "ארורה האדמה בעבורך", ויתר על כן התרבות רעה המתגלה 'בתוך ביתו של אדם' ביחס של אב ובן כמו שהוזכר מהפסוק "ואתם קמתם **תחת אבותיכם** תרבות אנשים חטאים", זה תרבות שמתגלה ביחס לאדם הראשון וקין שזה אב ובנו. זה ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' אצל אדם הראשון וע"ז נאמר שזה קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג כי הכח הזה הוא המתגלה אצל קין והבל שקין קם על הבל אחיו והרגו זהו ה'קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג' כי הוא קם להורגו שזהו שורש מקום המלחמה ש'בתוך ביתו של אדם'.

עוד לא נתבאר מדוע זה 'יותר קשה', רק הגדרנו איפה היחס כאן של מלחמת גוג ומגוג, שזוהי המלחמה של קין והבל וקין קם על הבל אחיו והרגו, זהו בחינת מלחמה שע"ז נאמר 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג', וכמו שנתבאר - 'של אדם' - זה אדם הראשון, 'בתוך ביתו' - זהו קין, 'יותר ממלחמת גוג ומגוג' - מציאות המלחמה של קין והבל כמו שנתבאר.

זהו שורש מציאות התרבות רעה המתגלה בחטא עץ הדעת שיש בו רע - תרבות רעה.

ה'תרבות רעה' של ישמעאל ועשיו

ושורשי התיקון מתגלה בקומתם של ישראל, וראשית הדבר באברהם אבינו ושרה שמשם נבנה התיקון, וכאשר נבנה התיקון, זה מה שאומר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה", וכדברי חז"ל "תבוא אל אבותיך בשלום - נתבשר שתרח אביו יעשה תשובה בסוף ימיו" זהו ה'תבוא אל אבותיך בשלום', ו'תקבר בשיבה טובה' - מכאן שעשה ישמעאל תשובה בסוף ימיו, ומוסיפים חז"ל ואומרים שעשיו יצא לתרבות רעה רק אחר

שמת אברהם אבינו, שנתקצר מחייו של אברהם אבינו מק"פ שנה שהיה ראוי לכל האבות שיחיו כמו שחי יצחק, ומאברהם נתקצר הה' שנים על מנת שהוא לא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה. וא"כ מונח כאן בעומק דברי חז"ל שמתחילת קומת הבנין דתיקון שהוא מתחיל באברהם ושרה יש שני מהלכים שיוצאים מהם תרבות רעה, ה'תרבות רעה' הראשון זה ישמעאל שיצא לתרבות רעה, וכמו שאומרים חז"ל במפורש ומובא בדברי רש"י שכאשר שרה מבקשת מאברהם אבינו 'גרש את בן האמה הזאת כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק', אומר שם רש"י על המקום מה שאמרה שרה לאברהם, שישמעאל יצא לתרבות רעה, והוא מיסוד דברי חז"ל, יש מן המפרשים שמסבירים שהיא אמרה לו שיש **חשש** שיצא לתרבות רעה, או שאברהם חשש שהוא יצא לתרבות רעה, אבל בדברי רש"י כתוב מיסוד דברי חז"ל, ששרה אמרה לאברהם אבינו שישמעאל יצא לתרבות רעה אלא שאברהם אבינו נתבשר בנבואה של "תקבר בשיבה טובה" שישמעאל לבסוף יחזור בתשובה, ושעשיו לא יצא לתרבות רעה רק אחר מיתתו של אברהם אבינו. וא"כ העולה מהדברים, שיש כאן שתי פנים של יציאה לתרבות רעה, פנים אחד של תרבות רעה שמתגלה מכח מדרגתו של ישמעאל ופנים שני של תרבות רעה שמתגלה מכחו של עשיו.

כח ה'תרבות רעה' של שמיעה דקלקול שנתקן ע"י רבי 'שמעון' בר יוחאי

ולפי"ז להבין עמוק, הרי בעל המימרא כאן הוא רבי שמעון בן יוחאי, והרי רבי שמעון כידוע, נקרא רבי **שמעון** מלשון **שמיעה** משורש **שמעון** ולוי שבטי י-ה, ששם שמעון נקרא שמעון ע"י לאה משום שה' שמע בקולה, ושורש השמיעה דקלקול הוא מה שנאמר אצל אדם הראשון **"וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים"**, וה' שואל את האדם **"איכה"**, ומשיב אדם הראשון ואומר **"את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא"**, וע"ז נאמר לאחר מכן כאשר אומר הקב"ה לאדם הראשון מצד הקללה - **"כי שמעת לקול אשתך וגו' ארוה האדמה בעבורך"**, שם נמצא שורש מציאות הקלקול של השמיעה, וביחס דידן, השמיעה הזו היא השורש ל'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' - של אדם הראשון, שהוא שמע לעצת הנחש וע"י כן הוא לא יכול לשמוע את קול ה' מתהלך בגן לרוח היום, **"את קולך שמעתי בגן ואירא ואחבא"**.

ואברהם בא לברר ולתקן את הדבר, אבל התיקון עדיין לא נעשה בשלימות, זה הפסולת שיצא **ישמעאל** מלשון של **שמיעה**, **שמע-א-ל** כמו שדורשים חז"ל כידוע, אבל בסוף ימיו של אברהם אבינו שנאמר לו **"תקבר בשיבה טובה"** שהוא נתבשר שישמעאל עשה תשובה, כלומר - שה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שהוא ישמעאל, ביחס לאברהם אבינו שהם אב ובן, נעשה בו תיקון בקומתו של ישמעאל בשעת מיתתו של אברהם אבינו.

ולכן דייקא אומר רבי **שמעון** בן יוחאי את המימרא הזאת, כי השורש בקומת ישראל של יציאה לתרבות רעה זהו משורש **ישמעאל** שאת זה גופא בא רבי שמעון בן יוחאי לתקן, זה לא מימרא בעלמא שאומר רבי שמעון בן יוחאי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם, אלא הוא עצמו בא לתקן את התרבות רעה שבתוך ביתו של אדם, זהו רבי **שמעון** שבא לתקן את שורש ה**ישמעאל** שממנו שורש התרבות רעה בתוך ביתו של אדם - את זה גופא בא רשב"י לתקן.

רשב"י ור"א בנו במערה - ה'תרבות דתיקון' של אב ובנו

והשורש הרי הוא ברור, הרי רבי שמעון כאשר הוא ברח למערה - 'טש במערתא', הוא ברח יחד עם בנו רבי אלעזר, כלומר שהופך ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה באב ובנו בבחינת "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", אצל רבי שמעון בן יוחאי מתגלה בדיוק להיפך, שמתגלה אצלו המציאות של הצירוף של האב והבן שמצטרפים יחד אהדדי, אלא שכמובן הצירוף לא היה במדרגה שלימה, הם לא היו שווים אהדדי, ועל אף שרשב"י אומר 'ראיתי בני עליה ומועטים הם וכו' ואם שנים הם אני ובני הם', אבל אם זה אחד, זה רק רשב"י, וא"כ בוודאי שמדרגתו של רשב"י למעלה ממדרגתו של רבי אלעזר בר' שמעון, שהרי ע"ז אומרת הגמ' בריש הפועלים שכאשר רבי אלעזר בר"ש מסר למלכות את אותם גנבים שכינו אותו - "חומץ בן יין" שזה הרי כל הסוגיא שם שכאשר מת רבי אלעזר ברבי שמעון העכנאי - הנחש לא נתן לרבי אלעזר להיכנס לתוך המערה עד שנאמר שם 'יבוא בן אצל אביו', מאיפה השורש שהבן לא יכול להיכנס אצל אביו? - כי הוא היה צריך לבוא ולתקן את ה"קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", לתקן את השורש של "קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם" שזה גופא שורש נקודת התיקון מה שהיה רבי אלעזר בר"ש עם אביו במערתא שזה בחינת 'בתוך ביתו של אדם' של רשב"י שעיקר ביתו של רבי שמעון בן יוחאי היה המערה, ששם הוא פירש מאשתו כמו שמבואר בגמ' מצד 'נשים דעתן קלה' שמא מגלי לרומאים ולכן כשהוא ברח, רבי אלעזר ברח יחד עמו, שם נתגלה היפך ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', אלא מתגלה המהלך של 'תרבות דתיקון'.

ה'תרבות טובה' של המערה - בירוד ה'תרבות רעה' דרומי שהיא סיבת בריחתם למערה

ובעומק, שם נתברר ההבדלה של התרבות רעה מהתרבות טובה, שהרי כפי שנתבאר בראשית הדברים שמהו הגדרת תרבות - ה'דרך ארץ' שהיא קדמה לתורה, כלומר הדרך ארץ שמביא לידי מציאות של תורה, והרי זה כל המשא ומתן שהיה שם בין רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון לגבי הרומאים שבנו גשרים וכל שאר הדברים שהם עשו, שמצד הדרך ארץ שקדמה לתורה א"כ כל מה שהם עושים זה התרבות שהם יוצרים את הדרך ארץ שמביאה לתורה, הם יוצרים את ה'דרך ארץ קדמה לתורה' שזה עומק דברי רבי יהודה שמה שהם עשו זה משמש למציאות התלמוד תורה, אבל רבי שמעון בן יוחאי מברר ואומר "כל מה שעשו לא עשו אלא בשבילם" שלצורך עצמם הם עשו, א"כ הוא מברר את התרבות רעה ששייכת לרומי, וע"י כן נתברר, נעשה 'הכנעה' ו'הבדלה' ומתגלה ה'תרבות טובה' ע"י ה'טשו במערתא' שרבי אלעזר יחד עם רבי שמעון - אב ובנו טשו במערתא, בזה מתגלה התרבות טובה שבדבר, כאן מונח עומק נקודת התיקון של חטא אדם הראשון.

החרוב ומעין שנברא להם - תיקון ה'בזעת אפך תאכל לחם'

והרי נתברר ששורש הקללה שנאמר באדם הראשון מכח שיצא לתרבות רעה - "ארורה האדמה בעבורך", שכיון שנתקלל נתקללה האדמה שהיא בבחינת אמו עמו, זה שורש הקללה, ומה הקללה - "ארורה האדמה בעבורך וגו' וקוץ ודרדר תצמיח לך" ולכן - "בזאת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת".

אבל בשעה שברחו רבי שמעון ורבי אלעזר - האב ובנו - שזהו התרבות באופן דתיקון שברחו יחד למערה, "ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו", כלומר שלא היה בו את שורש ה'בזעת אפך תאכל

לחם" שזהו מקום הטירחא, העמל והיגיעה שזהו מה שנתקללה האדמה בעבור האדם, אלא דייקא אצל רבי שמעון נתברכה האדמה בעבורו, שנברא מעין לו וחרוב למאכלו, וא"כ נעשה באדמה אופן של נקודת התיקון, כאן מונח עומק הדבר שמתגלה שלימות תוקף התיקון של 'ארורה האדמה בעבורך' ע"י המעין והחרוב, והתיקון של שורש ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' במה שנתגלה שם התרבות טובה ב'בתוך ביתו' שבמערה, זהו שלימות התיקון שבדבר.

ובדרך רמז כאשר מתגלה עשרה דורות מאדם הראשון ועד נח, שם ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה שם זהו הקללה שהיתה על חם בן נח, שהוא היה התרבות רעה בתוך ביתו של נח, בני נח הם שם חם ויפת וחם הוא התרבות רעה, זהו חרוב ומעין ראשי תיבות חם, זה בא לתקן את שורש התרבות רעה שבמציאותו של חם.

והרי הגמ' בסוטה אומרת בסוגיא בדף ט' ולאחר מכן בדף י' שכאשר נתבשר דוד המלך שעתידי לקום אצלו ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', הוא פחד שמא הוא עבד או ממזר, וכיון שאמרו לו שזה מתוך ביתו ממש שזה בנו נחה דעתו, איפה השורש של החשש עבד או ממזר? - השורש של ממזר זהו 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' שהרי חוה היא אשת איש וא"כ נמצא שהולד יש בו שורש של ממזרות, והשורש של עבד זה אצל חם אבי כנען שקללו נח "עבד עבדים יהיה לאחיו".

וא"כ מה שחשש דוד המלך שהכח של 'תרבות רעה' שיתגלה אצלו זה יהיה באופן של עבד או ממזר, עבד זהו משורש תרבות רעה דנח שזהו חם - כנען, וממזר זהו משורש תרבות רעה משורש דקין שהוזכר לעיל, 'בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא' שהיא אשת איש, זה גופא היה פחדו של דוד המלך.

אבל בעומק התרבות רעה שאצל דוד שהיתה יותר 'בתוך ביתו' שזה אבשלום, זה היה יותר מצד נקודת התיקון כמו שעוד יתבאר בעזר השם בהרחבה להלן.

אבל מכל מקום א"כ, מציאות הדבר שמתגלה כאן שרבי שמעון בא לתקן את **ישמעאל** שיוצא מאברהם אבינו, זה מהלך אחד שאותו בא רבי שמעון לתקן ב'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', שהוא מתקן את אותה תרבות רעה דקלקול ומגלה את התרבות טובה כמו שנתבאר.

בריאת המעין - תיקון דרשב"י שאי"צ להפסיק לתפילה

ובעומק יותר, הוא מתקן את התרבות רעה והוא מגלה את התרבות טובה באופן עליון יותר, שהרי כמו שנאמר בקרא "ואדם אין לעבוד את האדמה" וכדברי רש"י מיסוד דברי חז"ל שאין אדם שמכיר בטובתם של גשמים בכדי שיתפלל עליהם שירדו, ובזה היה מהלך של קודם החטא ומהלך של אחר החטא.

בלאחר החטא נאמר 'ארורה האדמה בעבורך וגו' וקוץ ודרדר תצמיח לך וגו' בזעת אפך תאכל לחם', אבל בקודם החטא מתגלה שהכח שממנו האדם מצמיח זה מכח תפילה, שעבודת האדמה שע"ז נאמר 'ואדם אין לעבוד את האדמה' זהו התפילה שהוא מכיר בטובתם של גשמים ומתפלל עליהם.

ורשב"י כאשר הוא היה במערה, את החלק התחתון הוא בוודאי תיקן כמו שהוזכר שזהו ה'ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו' שלא היה לו כלל צורך של "בזעת אפך תאכל לחם" אלא דייקא 'לחמה של תורה' זה היה העמל שהיה לו, עמילות בתורה, 'שתהיו עמלים בתורה'.

אבל יתר על כן גם את המדרגה של קודם החטא שהיא בבחינת תפילה שזה ה'ואדם אין' - שצריך לאדם שיתפלל על גשמים וירדו, דייקא רשב"י לא היה צריך להתפלל על גשמים שירדו, שהרי **נברא לו מעין**, ואם נברא לו מעין א"כ אין צורך בתפילה על גשמים שירדו.

ובעומק זה הרי ההגדרה של חרוב וההגדרה של מעין, ההגדרה של חרוב זה שורש של אכילה ממקום החורבן כידוע, מצד נקודת הקלקול נברא לו חרוב שזה נקודת המאכל שממקום החורבן, אבל מאידך הוא לא היה צריך את ה'בזעת אפך תאכל לחם' שזהו העמל של עבודת מלאכת הקרקע, והמעין שנברא הוא כנגד קודם החטא שגם אז זהו מדרגה של תפילה על גשמים שיירדו, ולכך נברא לו מעין שהתקיים בו ה'ואדם אין' [אין-מעין שא' וע' מתחלפות] והוא לא היה נצרך למציאות של תפילה.

זה העומק של מה שמבואר בסוגיא בפ"ק דשבת דרשב"י וחביריו היו מפסיקים לקריאת שמע ולא היו מפסיקים לתפילה, וכמו שמבואר שם הרי, בסוגיא דרשב"י בבמה מדליקין בשבת שכאשר הוא היה נצרך לקרוא ק"ש [- בגמ' כתוב תפילה והתוס' בשבת שם אומרים שזה היה על ק"ש ולא על תפילה] הוא היה מתכסה בבגדים וכו' - כל סדר הדברים כמבואר שם - ולאחר מכן הוא היה חוזר להתכסות בחול וחוזר חלילה, וא"כ הוא היה קורא שם רק ק"ש ולא היה אצלו מציאות של תפילה, והעומק - לו היה נברא רק חרוב א"כ הוא היה צריך לתפילה למים אבל כיון שנברא לו גם מעין א"כ הוא לא צריך עבודה של תפילה, כאן מונח עומק תיקונו של רשב"י שמתבאר.

מדרגת שמייעה דרבי 'שמעון' בבחינת "דברתי אני עם ליבי" שלמעלה משמייעה של תפילה

והעומק הדק יותר - הרי הוא נקרא רבי שמעון בר יוחאי מלשון שמייעה לתקן את ה'שמעתי הראשון של אדם הראשון, וא"כ, הרי כל פעם שיש מציאות של תפילה נאמר בה "כי אתה שומע תפילת כל פה" שזה מציאות השמייעה שמתגלה בתפילה, אבל במדרגתו של רבי שמעון שמונח אצלו הלשון שמייעה, הוא היה במדרגה גבוהה יותר ממדרגת שמייעה כפשוטו, הוא היה במדרגה כמו שאומרים במטבע לשון התפילה שתיקנו לומר בתענית ב'עננו' - 'טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע' כלומר, להבין עמוק - המדרגה של רשב"י היתה בבחינת כמו שהאדם מדבר עם עצמו 'דיברתי אני עם ליבי' שאז השמייעה היא לא שמייעת האוזן אלא היא שמייעת הלב, זה היה מדרגתו של רבי שמעון שהוא במדרגת שמייעה של 'שמייעה לי' - 'סבירא לי', לא במדרגה של תפילה שמבקשים את הדבר באופן של ביקוש של פה, כי במדרגת רשב"י מפסיקין לק"ש שזה קבלת עול מלכות שמים אבל אין מפסיקין לתפילה וא"כ לא היה מציאות של דיבור ולכן גם השמייעה בהכרח היא לא שמייעת האוזן ששומעת דיבור כפשוטו.

ולפיכך עומק כח השמייעה שמתגלה אצל רשב"י זה בבחינת מה שאומרים חז"ל "את פני האדון ה' - דא רשב"י" כידוע, והגדרת הדבר היא שמצד כך זה לא במדרגת שמייעה של מדבר לזולתו אלא בבחינת 'דברתי אני עם לבי', מדוקדק מאד - וא"כ זה עומק השמייעה שמתגלה אצל רשב"י שנקרא שמעון, הוא מגלה את שורש השמייעה הפנימית העליונה כמו שנתבאר.

ובעומק א"כ, זה שמייעה בבחינת "אזני ה'" - זה מעין "אזני ה'" ולכן שמעון זה שמע-ון שה-ון שזה הקטנה בלשון הקודש, כי זה מעין השמייעה העליונה הגמורה שהיא בבחינת 'דברתי אני עם לבי' כמו שנתבאר.

עד השתא התבאר א"כ כח ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה אצל אברהם אבינו שיצא ממנו ישמעאל לתרבות רעה, ומכח הארת רבי שמעון שתיקן, הוא תיקן את ישמעאל ולכן הוא שב

בסוף ימיו של אברהם בתשובה, שלכאור', מה עומק הדבר שבסוף ימיו של אברהם שב ישמעאל בתשובה, אלא, שזה לא היה מכח ישמעאל עצמו שמצד עצמו הוא עשה תשובה, מצד עצמו הוא יצא לתרבות רעה ולכן ביקשה שרה "גרש את בן האמה הזאת כי לא יירש עם בני עם יצחק" מכח שיצא לתרבות רעה.

אבל מכח הארת הסוף שזה בחינת סוף ימיו של אברהם, כלומר מכח מה שעתידי להיות באחרית הימים לאחר מכן, שזה הארתו של רשב"י שעתידי להיות דורות רבים לאחר מכן, הוא האיר ותיקן את ישמעאל עצמו, זה עומק התיקון שבסוף ימיו של אברהם ישמעאל חזר בתשובה שזה מתגלה גם בקבורתו של אברהם כמו שאומרים חז"ל על הפסוק "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו" שמכח שישמעאל חזר בתשובה הוא הקדים את יצחק לפניו, "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה".

ההקבלה בין תרבות רעה דאבשלום לתרבות רעה דעשיו

אבל הפנים הנוספות שמתגלה ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש קומתו של אברהם אבינו [- אצל אברהם אבינו זה לא היה לגמרי כמו שנתבאר מדברי חז"ל שהקב"ה הקדים את מיתתו בה' שנים] וזה היה בעיקר אצל יצחק - זהו עשיו שיצא לתרבות רעה, שזהו הלשון שנקטו שם חז"ל שנתקצר ה' שנים מחייו של אברהם על מנת שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה.

להבין את עומק נקודת הדבר מה שיצא עשיו לתרבות רעה - הרי מה שנאמר כאן שדורש רבי שמעון בן יוחאי שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זהו ממה שנאמר "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו", והגמ' בסוטה בדף ט' ע"ב אומרת - במשנה שם - שאבשלום נתגאה בשערו ונתלה בשערו, אבשלום היה בן של יפת תואר - אבשלום בן מעכה, וביפת תואר נאמר דייקא "וגילחה את ראשה" שזהו ניבול של שערותיה על מנת שתתבזה בעיניו, ודוד המלך כאשר הוא לקח את אותה יפת תואר, ממנה יצא אבשלום ולכן הוא היה 'טוב רואי' שזה הכח שהתגלה בשערות ראשו, וא"כ מדרגתו היא כח מדרגת השערות.

ובפנים הללו - להבין עמוק - הגמ' שם אומרת בסוטה בדף י' שדוד המלך ביקש שבע פעמים על מנת שיצא אבשלום מז' מדורי גיהנם, וללשון אחד הוא ביקש עוד פעם אחת על מנת שהוא יכנס לגן עדן - לעולם הבא, וללשון שני אומרת הגמ', שהוא ביקש עוד פעם על מנת שיתחברו ראשו וגופו של אבשלום, שהרי כמו שמבואר בפסוק - שדורשת את זה שם הגמ' שהוא נתלה באלה וע"י כן נחתך ראשו ונפרד ראשו מגופו, שזה מה שקרה כשהוא נתלה בשערו באלה - שאז נפרד ראשו מגופו וזה היה צורת מיתתו, ולכן ביקש דוד המלך שיחזור ראשו להתחבר לגופו שיתחברו יחד אהדדי.

להבין עמוק, וברור הדבר, כמו שהוזכר יש מהלך של תרבות רעה של ישמעאל ויש מהלך של תרבות רעה של עשיו ויש מהלך של תרבות רעה של אבשלום - יש עוד כמה וכמה מקרים של תרבות רעה והשורש הברור זה 'אחר' שיצא לתרבות רעה וכך בירבעם בן נבט שהעמיד עגלים ועוד ועוד, אבל לעניינא דידן השתא, אבשלום בא לתקן את עשיו שבצד מסוים הוא ממשיך את אותו כח של עשיו, אבל ממשיך אצלו יחד כחו של עשיו וכחו של ישמעאל ולא כחו של עשיו לעצמו אלא דייקא עשיו וישמעאל, וכמו שיחודד השתא בסיעתא דשמיא.

ההקבלות הם ברורות מאד, עשיו הרי נקרא 'איש שעיר' והרי עיקר המקום שמתגלה בו שערות זה בראשו של אדם אלא שעשיו שהיה איש שעיר היינו כמו שמבואר בניצ"ב ועוד, שכל גופו היה

מלא בשערות שכמו שראשו של כל אדם מלא בשערות כך היה אצל עשיו בכל גופו, ומה שאצל כל אדם דווקא ראשו מלא בשערות, וגם כשגדל לו שערות בגופו שזהו בבית השחי וזקן תחתון וקל וחומר בזקן העליון זהו רק כשהוא גדול ולכן זהו סימן גדלות, אצל עשיו היה כבר מתחילתו 'כולו כאדרת שער' שסימן הגדלות היה בו כבר מתחילתו, זה כחו של עשיו.

ומ"מ כיון שעיקר מקום השערות הוא במקום ראשו של אדם לכן ברור הדבר שאבשלום שנתגאה בשערו ונתלה בשערו זה מקביל לקומתו של עשיו שהוא 'איש שעיר', ומה שנאמר על עשיו "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך" זהו מכח שהוא דבק במדרגת השערות שהשערות הם החלק הגבוה ביותר בקומתו של אדם ומכח כך הוא מגביה ועולה למעלה מכח השערות שהם הגבוהות ביותר. וא"כ הכח שמתגלה באבשלום שנתגאה בשערו, הגאווה שהוא נתגאה בשערו זה מהשורש של "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך".

אבל יתר על כן מה שנחתך ראשו מגופו שזהו מכח מה שנתלה בשערו באלה, עומק הדברים הוא - שהרי ראשו של עשיו נקבר במערת המכפלה וגופו נשאר לבחוץ, כלומר שאצל עשיו היה את אותה צורה של דברים שניתק ראשו מגופו ונבדלו מהדדי, ובמקביל למה שהיה בעשיו, כך נתגלה בהתפשטות הדבר שגם אצל אבשלום נחתך ראשו מגופו.

מערת רשב"י - בבחינת מערת המכפלה

נזכיר - [ונחזור לזה להלן בעזר השם], הרי ראשו של עשיו נקבר במערה, וזה ברור לכל בר דעת, כאשר רבי שמעון 'טש במערתא' השורש של אותה מערה שהוא טש לגבה זה משורש מערת המכפלה שהיא כפולה בקומות וכפולה בזוגות, ולכן גם כשהוא נכנס למערה בכדי שלא יהא באופן של חרב על הבדים ונאלו אז הם נכנסו שנים למערה, ורבי אלעזר עם רבי שמעון נכנסו למערה מדין שהיא כפולה, ושורש הכניסה שנכנס רשב"י למערה הוא מהשורש של המערה של האבות הקדושים.

על הפסוק "ואתם קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים" אומרים חז"ל שהיה תביעה על משה רבינו שהוא מדבר כך אל בני ישראל, ובלשון אחד של חז"ל - אמר לו הקב"ה למשה, וכי אברהם יצחק ויעקב חטאים הם שאמרת 'ואתם קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים', והרי שחז"ל דורשים שהפסוק הזה קאי על האבות הקדושים שזהו 'תחת אבותיכם', כפשוטו זה קאי על דור המדבר שעליהם נאמר 'במדבר הזה יתמו ושם ימותו' שלא נכנסו לארץ ישראל, אבל חז"ל דורשים שזה קאי על האבות הקדושים והיה תביעה בזה על משה רבינו, ובלשון אחר בדברי חז"ל לכך יצא מזרעו של משה רבינו שבואל בן גרשם שהיה עובד עבודה זרה משורש הפסולת דפסל מיכה, אבל מ"מ מציאות מה שמתגלה שורש נקודת הקלקול של 'קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים' ביחס לאבות הקדושים, זה היה הפגם של משה.

ורבי שמעון בן יוחאי כאשר הוא בא לתקן את ה'קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים' הוא נכנס למערה יחד עם רבי אלעזר בנו, הם באים לתקן את ה'תחת אבותיכם', ולכן 'טשו למערתא' שזהו מערה בבחינת מערת המכפלה שהאבות קבורים יחד אהדדי - אב ובנו, אברהם יצחק ויעקב, שמתגלה שם ההיפך של 'תרבות אנשים חטאים' דקלקול, ההיפך של 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם', ומכח כך הפסולת שיוצאת מהאבות שזה ישמעאל ועשיו שיצאו לתרבות רעה הם לא נקברים במערת המכפלה, אבל יצחק ויעקב נקברים במערה, לאותו עומק של מערה

חוזר רשב"י יחד עם רבי אלעזר ש'טשו למערתא' לתקן את ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' כמו שנתבאר.

וא"כ זה עומק כניסתו של רשב"י שהוא נכנס למערה.

בקשת דוד לצירוף הראש והגוף דאבשלום - תיקון הראש של עשיו שנקבר במערה

אבל בשורש, במערת המכפלה הרי נקבר גם ראשו של עשיו הרשע, כלומר שהראש הזה היה בו עדיין צירוף למדרגת קומתם של האבות הקדושים, מכח ה'קשה תרבות רעה בתוך של אדם' הגוף של עשיו נשאר בחוץ שזה החלק הרע, אבל הראש נכנס לתוך המערה, והחלק הזה היה צריך להיתקן אצל אבשלום שגם אצלו מתגלה שראשו נפרד מגופו, וזה מה שמבקש דוד המלך כדברי הגמ' הסוטה בדף י' שהוזכר ללשון אחד, שיחזור ויצטרף ראשו לגופו ובוזה הוא מתקן את כח הקלקול של עשיו שהשורש הוא בשערות שנמצאים בראש - שאצל עשיו השערות של הראש נתפשטו לכל גופו כמו שהוזכר שזהו 'איש שעיר' שנתפשט לכל גופו, שזה שורש נקודת הקלקול, וחוזר ומתגלה מעין כך קלקול אצל אבשלום שנתלה בשערו, אבל זה לא נתפשט לכל הגוף אלא נשאר בשער שבראשו, וזה חוזר ונתקן ע"י בקשתו של דוד המלך שיחזור ויצטרף ראשו אצל מציאות גופו שיצטרפו יחד אהדדי וע"כ נתקן שורש המציאות של אדם הראשון, ושורש הקלקול שבפסולת של האבות, שמאברהם ויצחק שיוצא מהם עשיו, זה שורש נקודת התיקון כמו שנתבאר.

תיקון דאבשלום ב"אותו נזיר שבא מן הדרום"

אבל יתר על כן כידוע מאד מה שמובא ברמ"ע מפאנו על דברי הגמ' הידועים בפ"ק דנדרים א"ר שמעון הצדיק [דייקא ר' שמעון הצדיק] מעולם לא אכלתי מאשם של נזיר חוץ מפעם אחת, שזהו המעשה הידוע שהיה באותו נזיר שבא מן הדרום והיו קווצותיו תלתלים וכו', שהוא היה טוב רואי, והוא הסתכל בבבואה שלו ואז הוא אמר מפני מה אתה מתגאה וכו' העבודה אקדישך לשמים, וע"ז אומר הרמ"ע מפאנו שהנזיר הזה זה היה הגלגול של אבשלום שנתגאה בשערו, ולכן נאמר בה שהוא היה טוב רואי - מקביל אהדי למה שנאמר באבשלום, וגם כאן דייקא הוא נתגאה בשערו כמו באבשלום, ולכן הוא אמר 'העבודה שאקדישך לשמים' שזה ע"י שהוא הפך להיות מציאות של נזיר, שזה היה עומק התיקון של ראשו של אבשלום בבחינת "ולקדקוד נזיר אחיו" שזה מדרגת הנזיר שמתקן את מדרגת השערות שבקדקוד, ואת זה דייקא ר' שמעון הצדיק הוא זה בעל המימרא [- זה לא רבי שמעון בן יוחאי, אבל זהו שמעון-שמעון לגזירה שוה..] ודייקא הוא זה שזוכה לאכול מאשם של אותו נזיר כמו שהוזכר, כלומר שמתגלה בו עומק נקודת התיקון של עשיו שהוא השורש דקלקול שהיה צריך להיתקן אצל אבשלום ולא נתקן בשלימות, וחוזר ונתקן אצל אותו נזיר.

זהו הכח של "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש", שיוסף הוא שטנו של עשיו, ה'שטנו' כפשוטו היינו שהוא עומד לשטנה לו, להתנגד לו, זה מצד ה'הכנעה' וה'הבדלה'.

אבל מצד ה'המתקה' חל מציאות התיקון, ומציאות התיקון שחלה היתה באופן כזה של 'העבודה אקדישך לשמים', כאן נתקן השורש דאבשלום ושורש דעשיו, וזה דייקא ע"י יוסף שנאמר בו 'לקדקוד נזיר אחיו', זה מה שמתגלה כאן במדרגת אותו נזיר של 'העבודה אקדישך לשמים', וכאן מונח עומק התיקון שמתגלה באבשלום ביחס שהוזכר. ובפנים הללו, הוא מתקן את השערות, אבל כאשר הוא מתקן את השערות הוא מתקן אותם בצירוף של ישמעאל ועשיו בבת אחת, וכמו

שנבאר, עד עכשיו נתבאר המהלך של התיקון בישמעאל לעצמו ונתבאר מהלך של תיקון בעשיו לעצמו, ועכשיו בעזר השם יתבאר המהלך של חיבור תיקון ישמעאל ועשיו שנתקנים בבת אחת, לפי מה שנתבאר עד השתא.

שערות הראש - דין ושערות ה'דיקנא' - רחמים

ותוקפם של דברים: הרי כפי שנתבאר שורש התיקון שמתגלה בעשיו הוא כח השערות שהשערות נמצאים בראש ומצד הקלקול בעשיו הם יורדים ומתפשטים לגופו של האדם שכולו הוא 'איש שער', וכאשר מתגלה מהלך התיקון, מתגלה שערות שיורדים מראשו של האדם לגופו במהלכי תיקון, וכידוע עד מאד השורש של שערות שיורדים מראשו של האדם לגופו במהלכי תיקון - יש הרי בכללות שתי מקומות של שער שמתגלים בראש האדם, יש את השערות ה'רישא' של האדם ומצד כך זה שורש הדינים שהשערות הם מותרים המח הנמצאים באדם, וזה השורש שעליו נאמר "מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף עמו מידת רחמים", והשערות שהם מותרים המח הם ה"עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין" ומצד כך ה"ראה שאין העולם מתקיים" זה שורש מותרים המח שאינם מתקיימים במח אלא הם יוצאים באופן של שערות ראשו של האדם, ולכן נצרך להסיר את אותם שערות, "מלך מסתפר בכל יום, כהן גדול אחר לשבוע, כהן הדיוט אחת לשלושים יום" לצורך להסיר את שערות הדינים שהם מותרים כח הדין, ולכן זה דייקא מתגלה בכהן שהוא בבחינת "איש חסידך" שמצד החסד שבו הוא מסלק את מציאות הדינים כידוע.

וסוג שני של שערות שמתגלה בראשו של האדם אלו הם השערות של ה'דיקנא' שבאדם, והשערות הללו שב'דיקנא' הם דייקא בבחינת 'זקן מלא רחמים' ואלו הם בחינת ה"ג מידות של רחמים כידוע עד מאד.

השערות של 'רישא' הם מקום של דינים ומצד כך ה'קווצותיו תלתלים שחורות כעורב' שמתגלה, זה שורש של מציאות הדין.

אבל מצד שערות הזקן שיורדים לתתא, שהם דייקא בהבחנה של גילוי של שפע הנשפע, מזל הנוזל מלמעלה ויורד למטה שהם ה"ג מידות של רחמים, "זקן אהרן שיורד על פי מידותיו" שהוא "כטל חרמון" כמו שנאמר בקרא שיורד מלעילא לתתא, זה עומק התיקון של השערות שיורדים מראשו של האדם לגופו.

וא"כ, עוד פעם - מכח מדרגתו של עשיו השערות שיורדים הם הכח של שערות הראש שיורדים, והם יורדים מה'אחור' של האדם, וזה השורש של 'אחר' שהוא מלשון 'אחור' שיצא לתרבות רעה. וזה מה שנאמר כאן בסוגיא שבאבשלום כתוב "רבו צרי" לעומת מלחמת גוג ומגוג שלא נאמר "רבו צרי", מה שבאבשלום נאמר "ה' מה רבו צרי" ש"רבו צרי" הוא בגימטריא שר"ח - שחור בבחינת "שחורות כעורב" שנאמר על השערות, זהו ה'רבו צרי" מצד הקלקול כמו שעשיו אמר "יש לי רב", זה ה'רבו צרי' שנתבאר, והצרי הוא בחינת יצר, 'שני יצרים' - 'צרות הם זו לזו'.

אבל מכח מדרגת התיקון מתגלה שערות ה'דיקנא', שערות הזקן שיורדים מ'רישא' לגופו של האדם, והרי זקנו של האדם שיורד מן הרישא בבחינת "זקן אהרן שיורד על פי מידותיו" - משם נמשך כל שפע הברכה.

אופן התיקון שבצירוף שערות הראש והזקן

זה עומק מדרגת התיקון שמתגלה כשנתקן ראשו של עשוי, ונתקן ראשו של אבשלום ע"י אותו נזיר שבא מן הדרום. - מה שאותו נזיר שבא מן הדרום אמר על שערו 'העבודה שאקדישך לשמים' עומק נקודת הדבר הוא שהרי כידוע עד מאד בדברי רבותינו שמן הראוי שהאדם לא יגע בדיקנא קדישא כלל אלא ששערות השפע יעמדו על עומדם, אבל בשערות הראש דייקא כיון שהם דינים לכך נצרך להורידם, נזיר שנוזר שלא יגע בשערות ראשו - 'סתם נזירות שלוש יום' כשנוזר בסתמא או כשפירש לפי מה שקצב, ויתר על כן בנזירות שמשון שמבטן אמו יהיה קדוש, הנזירות הזו לא לצרף את שערות הראש לשערות הזקן, ששערות הראש שהם בבחינת "עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין" והם מצטרפים לשערות ה'דיקנא' מכח ה"ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף עמו מידת רחמים" שזהו השיתוף של שערות הראש עם מדרגת ה'דיקנא', זה העומק של 'העבודה אקדישך לשמים', שם היה עומק נקודת התיקון במדרגת אותו נזיר.

ומ"מ א"כ, בפנים הללו נצטרף שערות הראש ושערות הזקן יחד, והרי לדינא המקום שמתחיל שערות הזקן כידוע זהו בפאות שנמצאים במקביל למקום האוזן שבאדם, משם מתחיל לדינא מקום הזקן של האדם.

זה רבי שמעון בבחינת שמיעת האזנים, ממקום האזנים ששם מקום השמיעה מתגלה הכח של שערות הזקן שבמקום זה הם מתחילות, שם מקום הצירוף של ישמעאל ועשיו מצד מהלכי התיקון שהם נתקנים יחד אהדדי בחיבורם, מצטרף כח הישמעאל מלשון שמיעה של האזניים שמאותו מקום מתחיל השערות אבל לא השערות של ה'רישא' אלא השערות של הזקן, מה שכפשוטו שערות הראש זה היה מדרגה של חרון אף מצד שורשי הדינים זה הופך להיות פאה אותיות האף שחוזר ונתקן, ובשלימות הארת חיבורם גם יחד נעשה עומק התיקון של רבי שמעון, זה עומק המדרגה של רבי שמעון שנתבאר, שהוא בא לתקן את הכח של ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שרבי שמעון עצמו בא לתקן את התרבות רעה מתוך דבריו של עצמו במימרא זו - מתוך עצמותו בבחינת 'מעצמו למד תורה' שמתוך חקיקת נשמתו עצמו היא מתקנת את עומק התרבות רעה.

וא"כ, התרבות רעה שהיא הכח הנפרד של ישמעאל ועשיו, כאן מתגלה כח נקודת התיקון.

עומק התיקון של צירוף ישמעאל ועשיו ביום מיתתו של אברהם אבינו

וזה העומק של מה שהתגלה ביום מיתתו של אברהם אבינו, להבין נפלא - ביום מיתתו של אברהם אבינו ישמעאל חזר בתשובה מהתרבות רעה ועשיו עוד לא יצא לתרבות רעה, מה עומק נקודת הדבר - נתגלה נקודת התיקון שאין בשניהם תרבות רעה, זה מה שמונח במעשה עם אותו נזיר שבא מהדרום, דייקא 'מהדרום' שהוא מקום ה"חסד א-ל כל היום", שם החמה דרה [שזהו לשון דרום כדברי חז"ל] בצד ימין שהוא מקום החסד, הוא בא לגלות את יום מיתתו של אברהם אבינו שאצלו מתגלה ה'חסד לאברהם', זהו אותו נזיר שבא מן הדרום שאמר "העבודה שאקדישך לשמים" - שהוא מצרף את שערות הרישא עם שערות ה'דיקנא' שזהו בחינת נזיר כמו שנתבאר, ובשיתוף של שערות הרישא עם שערות הדיקנא מתגלה ה"עמד ושיתף עמו מידת רחמים" כמו שנתבאר, זה עומק נקודת התיקון שמתגלה באותו נזיר שבא מן הדרום.

וזהו בחינת יום מיתתו של אברהם אבינו שישמעאל כבר שב בתשובה ועשיו עוד לא יצא לתרבות רעה, כאשר מצטרף אותו כח גם יחד זה עומק התיקון של ישמעאל ועשיו שנתקן כח של ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' כמו שנתבאר.

תיקון התרבות רעה של אדה"ר שמתגלה בדוד המלך

ולפי"ז להבין – עיקר הגילוי שנאמר כאן שקשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם זה מתגלה בדוד ואבשלום, הרי דוד קיבל את שבעים שנותיו מאדם הראשון כידוע, כלומר שהוא בא לתקן את מדרגת 'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שהיה באדם הראשון כפי שנתבאר, וזה השבעים שנה שקיבל דוד המלך מאדם הראשון.

חייו של דוד הרי נחלקו בכללות לשנים, הזמן שהוא עדיין לא היה מלך זה שלושים שנה, והזמן שהוא היה מלך זה ארבעים שנה וכמו שמפורש בפסוק ששבע שנים הוא מלך בחברון ול"ג שנה בירושלים ואלו הם ימי מלכותו של דוד המלך.

אז כפשוטו עיקר חייו של דוד המלך היו הארבעים שנה הללו, כי עיקר מידתו היא מידת מלכות, ובשלושים שנה הראשונות שלא התגלה עדיין מלכותו, א"כ לא התגלה עדיין עיקר תוקף חייו של דוד המלך, ובארבעים שנה הללו מתגלה עיקר תוקף חייו.

אבל מבואר בחז"ל להדיא שכמו שמבואר כאן בפסוק "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו" שגם בשנים שהוא היה מלך היה מתוכם זמן שלא התגלה המלכות, וכמו שאצל שלמה היה זמן שהוא היה הדיוט – מלך והדיוט או מלך הדיוט ומלך, מחלוקת בדברי הגמ' – והיינו שהיה זמן ששלמה ירד ממלכותו, מעין כך השורש כבר היה אצל דוד המלך, וזה מה שאומרים חז"ל ששנה אחת [ויש לשונות שזה היה שש חדשים] לא היה מהארבעים שנות מלכותו של דוד מלך, כי הוא ברח מביתו והיה חסר את עיקר מציאות מלכותו, היה את השנים קודם לכן שהוא לא היה מלך כלל, אבל גם בתוך הארבעים שנה הללו היה שנה שהוא לא היה מלך, ולפי"ז אומרים חז"ל, כמה שנים נשאר מימי מלכותו של דוד המלך – ל"ט שנים נשארו משנות מלכותו של דוד המלך.

להבין ברור מאד, דוד המלך היה צריך להיות מלך ארבעים שנה לולי המעשה עם אבשלום, ואבשלום גרם שהוא הופך להיות מלך רק ל"ט שנים, מצד הקלקול זה בחנית לט מלשון לייט בארמית שזה מקום הקלקול, אבל מצד התיקון זה ה"טל אורות טלך שיורדים מלעילא לתתא בבחינת 'זקן אהרן שיורד על פי מידותיו' – כ"טל חרמון היורד', מתגלה מצד נקודת התיקון שזה בבחינת הטל שיורד מלעילא לתתא.

אבל עוד פעם, מצד כח הקלקול זהו ל"ט בבחינת לט – מקום הקללה, ולפי"ז תמצית הדברים, ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש הוא באדם הראשון כפי שנתבאר בהרחבה לעיל מצד הקלקול, ותחילת התיקון מתחיל בקומתו של אברהם אבינו. – והוזכר שבקומתו של אברהם אבינו התרבות רעה עיקרה התגלה בישמעאל ועשיו, זה מהלך פני הדברים עד השתא.

תיקון התרבות רעה דלוט שאצל דוד המלך

אבל ישנם פנים נוספות ל'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שמתגלה אצל אברהם אבינו [– וישנם עוד דקיות בתרבות רעה שאצל אברהם] זהו בלוט – 'וללוט ההולך עם אברהם' וכו' כל סדר הדברים שהיה בין אברהם ולוט עד שאמר לו אברהם "הפרד נא מעלי" שאז לוט הולך לסדום, וכאשר לוט הולך לסדום התחלת הדבר הוא מה"הפרד נא מעלי", ושורש ה'הפרד נא מעלי' זה

מכח ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' שכיון שבתוך ביתו של אברהם אבינו התגלה תרבות רעה שזה התגלה בלוט בן אחיו שקודם שנולד יצחק הוא היה בתוך ביתו של אברהם העיקר בבחינת בנו, וכידוע אברהם זה אותיות אבר-מה ומה זה גימטריא לוט, וע"ז נאמר "מה רבו צרי" ש"מה' הוא גימטריא לוט, זה התרבות רעה של 'מה רבו צרי', שהשורש של זה מתגלה באברהם אבינו, אבר-מה שה'מה' שבאברהם זהו ה'מה רבו צרי'.

וא"כ שורש ה'ל'-'ט' שע"ש כן לוט נקרא לוט כידוע מלשון לייט עליה - לוט לט-ו כמו שאומרים חז"ל [והשורש שלו הוא בו' של שם הוי"ה], אבל מ"מ זהו לוט שנקרא כן מלשון לט שהוא לשון קלקול - קללה כפי שחודד.

זה ה'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם' בשורש דלוט, ומצד כך שזה 'בתוך ביתו של אדם' אצל אברהם אבינו, לכן הוא אומר לו "הפרד נא מעלי".

אבל מאותו מהלך של קלקול הרי נאמר "מצאתי דוד עבדי נאמן" ואומרים חז"ל כידוע עד מאד "היכן מצאתיו - מצאתיו בסדום", וא"כ מאיפה נמצא דוד המלך - הוא נמצא מהמעשה של לוט שהיה בסדום.

ולהבין ביתר עומק - הרי כאשר באים בנותיו של לוט ואומרות "נשקה את אבינו יין ונחיה מאבינו זרע" מכח ש"אין איש בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ" שזה כל סדר הדברים שנעשה שם, הרי תמיד יש מדרגת אשתו של אדם ויש מדרגת בתו של אדם, אבל שם אשתו היתה בתו ובתו היתה אשתו, זה מה שהתגלה במעשה דלוט.

"תורה חדשה מאיתי תצא" - גילוי ה'תרבות' שהופכת לאור

ולפי"ז איפה מתגלה התרבות שזה תורה-בת כמו שנתבאר? - זה מתגלה דייקא אצל לוט שבא על בנותיו שזה היה שורש ה-בית שהבת והבית הופכים להיות מציאות אחת.

זהו המקום של "תורה חדשה מאתי תצא", שזה קאי על תורתו של משיח משורש של דוד. - מהו 'תורה חדשה מאתי תצא'? - התורה שיש בידינו השתא היא תורה של בן, שאדם חייב ללמוד וללמד כפי שהזכר בראשית הדברים, והתרבות שישנה היא בבחינת תורה-בת שזה בחינת ה'דרך ארץ קדמה לתורה' כמו שנתבאר.

בעומק, ההארה של 'תורה חדשה מאתי תצא', מהי ה'תורה חדשה מאתי תצא' הרי בוודאי שאין חידוש כפשוטו שהרי 'זאת התורה לא תהא מוחלפת' וא"כ מה עומק נקודת ה'תורה חדשה מאתי תצא' לערכין דידן השתא?

שמה שהיה נגלה ש'דרך ארץ קדמה לתורה' שהיא התרבות שלפני התורה, אבל התורה עצמה היא בבחינת בן שחייב ללמוד תורה, מכח מדרגת הגילוי של אורו של משיח מתגלה שהתרבות עצמו, ה'דרך ארץ' עצמו הופך להיות מציאות של פנימיות גילוי שמתגלה מתוך ה'תרבות' עצמה, זה נקרא "תורה חדשה מאתי תצא".

הרי שורש כל הגרות שבאה בכנסת ישראל היא מכח של רות כידוע, זהו תרבות שזה אותיות רות-בת! שהרי - כך קראה לה נעמי בת, זה התרבות של שורש דוד המלך - "מצאתי דוד עבדי נאמן" והיכן מצאתיו, מצאתיו בסדום, הקדוש ברוך הוא מצא אותו בסדום שמשם יצא השורש של הבת והאם בבת אחת כמו שנתבאר במעשה דלוט ובנותיו, וזה השורש לרות והשורש לדוד שמתגלה במדרגת מואב, מהו המואב? - הוא בא לתקן את ה'תרבות רעה בתוך ביתו של אדם'

בבחינת **אב** ובנו, את ה"קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים", מצד ניצוץ התיקון הנתקן **במואב** זהו 'תחת אבותיכם' דתיקון שנתקן כאן.

זה ההארה של דוד שיוצא משם, 'מצאתי דוד עבדי נאמן היכן מצאתיו, מצאתיו בסדום' אור התורה המתחדש שיוצא, זה עומק גילוי התרבות שמתגלה שהופכת להיות אור, שורש נקודת התיקון.

זה הל"ט שנה שמלך דוד המלך, מצד הקלקול - מתמעט מהמ' לל"ט, והמ' זה שורש המ' של הארבעים יום של יצירת הולד, שמקביל לשורש הארבעים יום שניתנה תורה כמו שמקבילים אותם חז"ל אהדדי, ומצד כך, בכח הנפילה הוא נפל ממ' למדרגה של ל"ט כמו שנתבאר, זה מצד הקלקול.

אבל מצד מהלכי התיקון הל"ט חזרו ונתקנו בבחינת 'טל תחיה' שעתיד הקדוש ברוך הוא להוריד, ומהו הטל שעתיד הקב"ה להוריד? - הרי עיקר הזמן שהטל יורד הוא עם שחר, זהו זמן שנמצא הטל, וכמו שהוזכר 'רבו צרי' זהו גימטריא שחר בחינת 'אילת השחר' מצד מהלכי התיקון, ולכן כאשר נתקן התרבות רעה א"כ ב'מה רבו צרי' - ה'מה' שזה לוט כמו שהוזכר וה'רבו צרי' שהופך להיות גימטריא שחר, נהיה לוט-שחר היפך ה'מה רבו צרי', שנתהפך וחוזר מדרגת הקלקול למדרגת התיקון ומתגלה ההארה של "טל אורות טלך", טל תחיה שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות, זה עומק נקודת התיקון שמתגלה.

תיקון ה'מלמדה תפלות' ע"י מדרגת תרבות - תורה - בת של משיח

הרי כדברי הגמ' בסוטה לחד מ"ד - שיטת רבי יהודה - כל המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות, "תפלות סלקא דעתך - אלא כאילו מלמדה תפלות" שכשהוא מלמדה תורה מצד כך היא נוטה חס ושלום לפגם של עריות, זהו ה'כאילו מלמדה תפלות', זוהי המדרגה השתא, אבל כאשר מתגלה האור של מעשה דלוט עם בנותיו, שם מתגלה העריות שנתקן בבחינת שורש התיקון של אורו של משיח שמגיע בדרכים עקלקלות, מכח פגם העריות שבא לוט על בנותיו חל שורש התיקון של משיח, א"כ נתקן ה'מלמד את בתו תורה מלמדה תפלות' ומתגלה דייקא מדרגת התרבות - תורה - בת שבדבר, כאן מונח עומק נקודת התיקון.

ולפי"ז - להבין נפלא מאד, שורש התורה שיש בידינו השתא היא מכחו של משה רבינו, "זכרו תורת משה עבדי", "משה קיבל תורה מסיני", "כל מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש נאמר למשה בסיני", זה המהלך הפשוט.

מדרגת ה'בת' שבלידת משה רבינו ומדרגת 'בת' מלשון לן שבמתן תורה

אבל כל שורש קומתו של משה רבינו מהיכן היא באה - מכח מרים אחותו ומכח בתיה בת פרעה, שהרי מרים זו שגרמה לנישואין של אביו ואמו, ולאחר מכן "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" - כל סדר הדברים שהיה שם עם בתיה בת פרעה, וא"כ הם בהבחנה של 'גדול המעשה יותר מן העושה'.

ולפי"ז להבין ברור, מה שמשה נקרא משה יש בו שתי פנים, יש את משה שהוא שורש הגאולה ממצרים ועיקר הגאולה הרי היה בליל פסח מכח לקיחת השה, זה משה - מ'-שה, זה שורש הגאולה, ובעומק המילה משה מונחת במילה מעשה.

זה המ' של משה בבחינת מ' השימוש, מהיכן הוא בא - במ' הזה מתגלה מה שהוא מגיע ממדרגתה של בתיה בת פרעה, בתיה בת פרעה היא הבת-יה שעל שם כן היא נקראת בתיה, מדגישים = היה את השורש מכח מרים ולאחר מכן מכח בתיה, מקביל אהדדי - יש את שורש הדבר שהגיע מכחה של מרים ולאחר מכן מי שמציל אותו בפועל זה בתיה, אבל ברור ששני השורשים האלו מקבילים אהדדי, מרים ובתיה שבתיה מחליפה את מרים ולאחר מכן הוא חוזר לצורך ההנקה ואח"כ שוב לבתיה ככל סדר הדברים, זה לא מקרי, זה עצמי, כי כל הכח שמביא את מציאותו של משה זה המ' שבמרים, ראשיתה מ' ואחריתה מ' ור"י אלו הם ר"י שנה שבני ישראל היו במצרים, מכך נעשה הסדר של הולדת משה ומכך מתפשט הסדר של בתיה שמגדלתו ולאחר מכן הוא חוזר מבתיה למרים עד שהוא חוזר בחזרה לבתיה, כי כל סדר הדברים מתגלה במדרגה של בת.

ובשורש הזה, הכח של מדרגת משה רבינו בשורשו הוא מגיע מכח המדרגה של הבת, ובפנים הללו א"כ, השורש שמתגלה במתן תורה, כדברי חז"ל כידוע מאד, שכאשר הקב"ה יצא לקראת בני ישראל, בני ישראל היו ישנים והקב"ה העיר אותם, אז כפשוטו בדברי חז"ל זה שורש דקלקול, אבל בכל דבר יש לו את ה"ממכה עצמה מתקן רטיה" שורש דתיקון, כי שורש קבלת התורה בעומק, הוא מגיע ממדרגת הבת, והלשון בת בארמית הוא מלשון לן, זה התרדמה שמתגלה משורש יצירת האשה בבחינת בת, ומצד כך שורש מדרגת מתן תורה היא במדרגה של הבת.

שינה בלילה - "דרך ארץ" ובמדרגת התרבות דתיקון הלילה הופך לתורה

ולפי"ז להבין בעומק - איפה מתגלה ה'דרך ארץ קדמה לתורה' אצל כל אדם? - "ויהי ערב ויהי בוקר", "לא איברי לילה אלא לשינתא" וע"י שינת הלילה שהיא בבחינת דרך ארץ מגיע היום שהוא עיקר זמן עסקו של האדם בתורה, מצות תלמוד תורה שנאמר בה "והגית בה יומם ולילה" כדברי הגמ' במנחות הוא יוצא ידי חובתו בקריאת שמע שחרית וערבית ולאחר מכן מתגלה ה'בשכבך' השינה, נמצא שאצל כל אדם הלילה כפשוטו הוא ה'דרך ארץ' אצלו שמביא לידי היום שאז עיקר עסקו בתורה 'בשכבך ובקומך'.

אבל המהלך העמוק יותר של התרבות שמתגלה הוא - ש"אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה", מתגלה הכח של דוד המלך שאומר "חצות לילה אקום להודות לך ה' על משפטי צדקך", וא"כ, הוא לא מגלה את המהלך של "לא איברי לילה אלא לשינתא" אלא דוד המלך דייקא נמשך ל"סיהרא" שזהו ה"דוד מלך ישראל חי וקיים" שאומרים בקידוש לבנה, מתגלה בו המדרגה של "לא איברי סיהרא אלא לגירסא", וא"כ הוא הופך את הלילה מ'לא איברי לילה אלא לשינתא' ל'לא איברי סיהרא אלא לגירסא', הלילה הופך להיות מציאות של תורה ואז מתגלה התורה במדרגה של תרבות, זה שלמות מדרגת ההארה.

השורש של זה נתגלה באברהם אבינו במה שנאמר "וה' ברך את אברהם בכל" ולחד מ"ד בפ"ק דב"ב "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה", כלומר שהבת שהיתה לו לאברהם זה עומק התיקון של שורש מדרגת התלמוד תורה שמכח מדרגת הבת שלמעלה מן הבן, כאן מונח עומק ההארה דלעתיד לבוא.

גם השתא, הכח המביא לידי תלמוד תורה זה היה הבת, מרים ובתיה, שהם אלה שהביאו לעומק מדרגת המתן תורה, זה התרבות שמתגלה מהצד תרבות של התיקון.

מצד הקלקול "קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם", ומצד כך זה קשה יותר ממלחמת גוג ומגוג, כי גוג ומגוג זה ג' וג' שזה המדרגה השלישית, ותרבות רעה שייכת למדרגה הרביעית שזה בחינת דוד שהוא רגל רביעי ולכן היא קשה יותר.

אבל כאשר מתגלה מהלכי התיקון מתגלה שה'קשה תרבות רעה' ה'קשה' שבה נהפל ל'בית עשוי לקש' נתקן ה'קשה' ונהפך למציאות של טוב, ואז, זה הופך להיות במקום 'קשה' לאותיות היקש בהיפוך אותיות כמו שאומרים חז"ל על קשת - 'דבר המוקש לי', מתהפך ומתגלה עומק כח ה"תורה חדשה מאיתי תצא" מ"תוך ביתו של האדם".

ומצד כך עומק הגילוי שמתגלה מתורתו של רשב"י - מהצד החיצון שהוא ברח למערה שזהו מכח מה שהוא חשש מאשתו כי דעתה קלה שמכח כך יש חשש שהיא מגליא למלכות, אבל לאחר שהוא היה במערה והוא תיקן את התרבות רעה שמצד נקודת הבן דקלקול, חוזר ומתגלה המדרגה העליונה יותר, שאז מתגלה שעיקר מדרגת התרבות שזה ה'דרך ארץ', שבו עצמו מתגלה המדרגה של שורש הדברי תורה העליונים.

מדרגת תורה דא"י - "הנהג בהן מנהג ד"א" ומדרגת תורה של אונלי המן במדבר

ולפי"ז נבין ברור - יש מדרגת מתן תורה שהיה במדבר ויש מדרגת מתן תורה בארץ ישראל, במדרגת מתן תורה שהיה במדבר נצטוונו ללמוד ונצטוונו ללמד, אבל יש מדרגת תלמוד תורה במדרגה של ארץ ישראל שהרי על הד"ת של א"י נאמר "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", שזה הרי ההבדל בין מדרגת מדבר למדרגת ארץ ישראל, שבמדבר ירד להם מן השמים ואין צורך להתעסק בחרישה וזריעה, אבל בארץ ישראל יש חרישה וזריעה, שיטת רשב"י שאפי" בארץ ישראל אם הוא עוסק במלאכתו, חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו' 'תורה מה תהא עליה', אבל לשיטת רבי ישמעאל [דייקא ישמעאל מל' שמיעה] אומר 'הנהג בהם מנהג דרך ארץ'.

ובעומק, רשב"י האיר את מדרגת המדבר שזוהי ההבחנה של מן מן השמים, שזה השורש שנתבאר ש'נברא מעין לו וחרוב למאכלו' בבחינת בארה של מרים שהיה במדבר ומן מכחו של משה, אבל כאשר נכנסים לארץ ישראל, מתגלה ה'רבי ישמעאל' של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".

הי"ב חודש הנוספים שבמערה - גילוי ה'תורה חדשה' שמנח הצירוף למדרגת ה'בת'

זה ההבדל בין הי"ב שנה שהיה רשב"י במערה מתחילה לבין הי"ב חודש הנוספים שהוא היה בה לאחר מכן, כאשר הוא יצא אחרי י"ב שנה - הוא היה מכלה את הכל, ואז נאמר להם בבת - קול 'חזרו למערתכם', מה קרה אחרי ה'חזרו למערתכם' בי"ב חודש הנוספים? - אז מאיר ההארה של אלו שטורחים בבחינת רבי ישמעאל של "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".

ובעומק - מתגלה ה'תורה חדשה' של ה'בני תרבות' שמתגלה במדרגה של הבת, זה עומק הי"ב חודש הנוספים שהיו, ודייקא נאמר שם "מאן דמחייה רבי אלעזר אסייה רבי שמעון" - הרפואה לא היתה מכח צירוף האב והבן אלא זה היה מכח מדרגת האב המצטרף למדרגה של הבת, זו המדרגה של שבת שמצטרף בה ה'ש' - בת כידוע, אלו הם שתי חבילות ההדסים שהביא אותו זקן לצורך שבת, כאן מונח עומק נקודת ההארה.

וא"כ, עומק הארה שמתגלה מכחו של רשב"י שיצא מהמערה לאחר י"ב חודש נוספים זה ההארה של ה'בני תרבות', ומצד כך לעתיד לבוא גם הנחש שעליו נאמר עכשיו בסוגיא בב"ק שאף לשיטת

רבי אלעזר שכל החיות יכולות להיות בני תרבות חוץ מן הנחש, גם הנחש יתוקן ויהפוך להיות במדרגה של תרבות.

זה אותו נחש שעייב על כניסת רבי אלעזר למערתא שלא נתקן, וכאשר זה יתוקן בשלימות, יצטרף ה'בת' יחד עם מדרגת האב גם יחד, בבחינת "אבא יסד ברתא" שזה עומק גילוי החכמה שמתגלה, יתגלה שלימות ההארה.

זוהי ההבחנה - השתא לומדים את הדברי תורה מכח התורה, ויש את ה"איסתכל באורייתא וברא עלמא".

אבל בעומק "כיתרון האור מן החושך" בבחינת "אז יבקע כשחר אורך" - רבו צרי בגימטריא שחר, יתגלו עומק הדברי תורה המתגלים מתוך ה"ברא עלמא" בבחינת "יתרון האור מן החושך".

זה 'תרבות טובה בתוך ביתו של אדם', מתגלה בה ה'יחידה' שבנפש בתוך ביתו של אדם.

שיעורי מורנו הרב שליט"א מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

לברורים בנושאי" בלבבי משכן אבנה"

ניתן לפנות לנייד 052.763.8588

או לדוא"ל: info@bilvavi.net

שאלות בכל תחומי החיים בכלל והכרת הנפש בפרט יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורינו הרב שליט"א

דוא"ל: rav@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה, נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס